

Maria, która zasługuje na rozGŁOS

SCENARIUSZ LEKCJI DLA KLAS 7-8 SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Czas trwania:

- 45 minut

Korzyści dla ucznia:

- potrafi usytuować wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji społecznej kobiet w czasach zaborów oraz ruchu na rzecz praw kobiet
- rozumie szczególną rolę jaką odegrała Maria Dulębianka w walce o prawa kobiet
- potrafi wyszukać i porównać informacje pozyskane z różnych źródeł i formułuje wnioski
- potrafi wyjaśnić związki przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych
- dostrzega potrzebę działalności społeczno-politycznej kobiet w dzisiejszym świecie
- przedstawia argumenty uzasadniające własne stanowisko

Formy pracy:

- indywidualna
- grupowa

Metody dydaktyczne:

- drama
- praca pod kierunkiem nauczyciela z wykorzystaniem prezentacji „Maria, która zasługuje na rozGŁOS”
- „sześć myślących kapeluszy”
- burza mózgów

Środki dydaktyczne:

- prezentacja „Maria, która zasługuje na rozGŁOS” (załącznik nr 1)
- teksty dla uczniów (załącznik nr 2)

Przebieg lekcji:

1. Część organizacyjno-porządkowa
2. Powtórzenie z poprzedniej lekcji
3. Wprowadzenie do nowego tematu
 - zapisanie tematu na tablicy
 - przedstawienie celów lekcji
4. Rozwinięcie tematu

◦ **Drama / Praca w grupach (ok. 10 min.)**

Na początku lekcji nauczyciel losowo dzieli klasę na dwie równe części (grupa A i grupa B). Zaprasza grupę A na środek i informuje, że w dniu dzisiejszym daje możliwość grupie A decydowania o wszystkim, co się będzie dziać w sali w trakcie lekcji. Grupę B informuje, że pozostaje jej tylko słuchać grupy A i wykonywać jej polecenia bez komentarza. Następnie grupa A otrzymuje od nauczyciela prawo dowolnego przedstawienia ławek oraz usadzenia w nich uczniów. Grupa B w tym czasie wykonuje tylko polecenia grupy A: przestawia ławki i zajmuje wskazane miejsca. Kiedy wszyscy uczniowie już siedzą, nauczyciel tłumaczy wyreżyserowaną sytuację.

Pytania do grupy B

Jak się czuliście nie mogąc decydować w swojej sprawie? Jakie emocje Wam towarzyszyły, kiedy wiedzieliście, że nie macie prawa głosu, ani żadnego wpływu na sytuację w klasie?

Pytanie do grupy A

Czy chcielibyście być na miejscu osób z grupy B?

Pytanie do grupy A i B

Czy dokonany podział na dwie grupy był sprawiedliwy? Czy wynik z jakichś kryteriów czy był wyłącznie losowy? Czy mogliście zdecydować do której grupy należycie?

Komentarz nauczyciela

Wyobraźcie sobie, że przez setki lat potowa społeczeństwa nie miała prawa głosu we własnej sprawie, nie mogła o sobie decydować i była ściśle zależna od drugiej połowy. Tak właśnie wyglądała pozycja kobiet w XIX wieku.

- o **Praca pod kierunkiem nauczyciela z wykorzystaniem prezentacji oraz rozmowa nauczająca (ok. 5-10 min.)**
Nauczyciel przybliży uczniom biografię Marii Dulębianki (załącznik nr 1).
- o **„Sześć myślących kapeluszy” (ok. 15-20 min.)**
Uczniowie zostają podzieleni na sześć grup. Na podstawie prezentacji Power Point oraz tekstów rozdanych przez nauczyciela (załącznik nr 2) zadaniem uczniów będzie omówienie działalności Marii Dulębianki metodą sześciu myślących kapeluszy. Każda grupa pracuje nad przydzielonym zadaniem.

Instrukcje dla grup w ramach realizacji scenariusza

„Sześć myślących kapeluszy”Kapelusz biały (grupa nr 1)

Na podstawie zdobytych informacji (prezentacja Power Point oraz tekst) scharakteryzujcie w punktach działalność Marii Dulębianki. Skoncentrujcie się wyłącznie na faktach, dbajcie o rzeczowość i obiektywność. Nie oceniacie ani nie komentujcie.

Kapelusz czarny (grupa nr 2)

Na podstawie zdobytych informacji (prezentacja Power Point oraz tekst) skrytykujcie działalność Marii Dulębianki. Podkreślcie jej słabe strony, skoncentrujcie się na jej porażkach. Przedstawcie swoje spostrzeżenia z pesymistycznego punktu widzenia.

Kapelusz czerwony (grupa nr 3)

Na podstawie zdobytych informacji (prezentacja Power Point oraz tekst) określcie, jakie uczucia budzi w was działalność Marii Dulębianki. Co czujecie czytając o niej i jej walce. Przy formułowaniu opinii kierujcie się emocjami i intuicją.

Kapelusz żółty (grupa nr 4)

Na podstawie zdobytych informacji (prezentacja Power Point oraz tekst) wymieńcie pozytywne skutki działalności Marii Dulębianki. Skupcie się na tym co udało jej się zdziałać. Przedstawcie jej osiągnięcia z optymistycznego punktu widzenia.

Kapelusz zielony (grupa nr 5)

Na podstawie zdobytych informacji (prezentacja Power Point oraz tekst) przedstawcie Waszą opinię, jak wyglądałyby losy Polski oraz polskich kobiet gdyby nie działalność Marii Dulębianki i jej podobnych działaczek. Weźcie pod uwagę jak bardzo rola i pozycja kobiet zmieniła się w ciągu ostatnich stu lat.

Kapelusz niebieski (grupa nr 6)

Wystuchajcie uważnie prezentacji poszczególnych grup. Na podstawie zdobytych informacji (prezentacja Power Point oraz tekst), jak również wystąpień swoich koleżanek i kolegów, podsumujcie wypowiedzi uczniów z poszczególnych zespołów. Sformułujcie wnioski uwzględniające wszystkie ukazane punkty widzenia i przedstawcie je na forum klasy jako ostatnia grupa.

- **Burza mózgów (ok. 5 min.)**

Co zawdzięczamy Marii Dulębiance i innym działaczkom polityczno-społecznym walczącym o prawa kobiet? Dziś kobiety mogą korzystać z praw wyborczych niemal na całym świecie, o jakie kwestie warto dzisiaj walczyć? W jakich sprawach warto publicznie zabierać głos? Jakie kobiety dzisiaj, tak jak Maria Dulębianka 100 lat temu, zabierają publicznie głos w ważnych sprawach i walczą o lepsze życie dla siebie i innych?

Możliwe odpowiedzi

Janina Ochojska, Greta Thunberg, Krystyna Janda, Agnieszka Holland, Martyna Wojciechowska itp.

5. Powtórzenie

W trzech zdaniach wybrani uczniowie mówią czego się nauczyli na dzisiejszej lekcji.

Trzema słowami wybrani uczniowie podsumowują dzisiejszą lekcję.

6. Metody sprawdzenia wiedzy

Uczniowie, wcielając się w rolę dziennikarzy, przygotowują wywiad z Marią Dulębianką, układając pisemnie w zeszycie sześć pytań, które chcieliby jej zadać.

Maria, która zasługuje na (roz)Głos

Historia Marii Dulebianki

Dzieciństwo Marii Dulebianki

1

Maria Dulęba, zwana Dulebianką urodziła się w rodzinie szlacheckiej 21 października 1861 r. w Krakowie, w zaborze austriackim.

2

Kiedy przyszła na świat kobiety....

- ... nie miały prawa głosu,
- ... nie mogły zdawać matury ani studiować na większości uczelni wyższych,
- ... nie mogły wykonywać większości zawodów np. prawników czy lekarzy,
- ... nie mogły pełnić stanowisk kierowniczych,
- ... nie mogły samodzielnie zarządzać majątkiem,
- ... rzadko samodzielnie decydowały o własnej przyszłości, w tym również o wyborze męża,
- ... nie miały wpływu na posiadaną liczbę dzieci.

Lata młodości

1

Maria Dulębianka uczęszczała na pensję Maliszewskiej oraz pobierała prywatne lekcje malarstwa u Jana Matejki w Krakowie.

2

Jej artystyczna edukacja miała charakter nieformalny, gdyż jako kobieta nie mogła podjąć studiów w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych, która przyjmowała w szeregi studentów wyłącznie mężczyzn. Podjęła natomiast studia na wiedeńskiej Kunstgewerbeschule oraz paryskiej Académie Julian.

3

W 1898 r. na stałe zamieszkała we Lwowie.

Lata młodości

4

W latach osiemdziesiątych Dulębianka poznała Marię Konopnicką. Pod jej wpływem mocniej zaangażowała się w działania na rzecz równouprawnienia kobiet. Przez następne dwadzieścia lat były partnerkami życiowymi i mieszkały wspólnie w Żarnowcu.

5

W listach Konopnicka nazywała Dulębiankę „Piotrkiem” lub „Pietrkiem z powycieranymi łokciami”, być może z powodu męskich strojów- marynarek i surdutów, które Dulębianka chętnie nosiła.

Krzysztof Tomasik

pisał o niej, że chodziła krótko obcięta, w surducie
i z monoklem, polowała i jeździła konno.

Nosiła się po męsku, a włosy
miała całkiem kuso podcięte.

Działalność na rzecz równouprawnienia kobiet

Maria Dulębianka przez całe swoje życie walczyła o poprawę sytuacji społeczno - politycznej kobiet:

1 Działała na rzecz dopuszczenia kobiet do studiowania w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych,

2 Starła się o utworzenie gimnazjum żeńskiego we Lwowie,

3 Publikowała liczne artykuły prasowe, w których poruszała kwestię konieczności przyznania praw wyborczych kobietom,

Założyła **Związek Równouprawnienia Kobiet** we Lwowie, **Komitet Obywatelskiej Pracy Kobiet** oraz **Ligę Mężczyzn dla Obrony Praw Kobiet**.

Działalność na rzecz równouprawnienia kobiet

Gdy w **1908** roku w zaborze austriackim zbliżały się wybory do galicyjskiego sejmu, Maria Dulębianka wykorzystała lukę w prawie, które zakazywało kobietom głosować, ale...nie wspominało nic o tym, że kobiety nie mogą kandydować. Z poparciem działaczek Komitetu Równouprawniania Kobiet Dulębianka zorganizowała **kampanię wyborczą**, zachęcającą mężczyzn do oddawania na nią głosów. Na lwowskim wiecu zaprezentowała swój program, mówiąc nie tylko o prawach kobiet, ale poruszając również kwestię działań na rzecz polskiej niepodległości.

Mimo iż Dulębianka zdobyła 511 głosów, było dla wszystkich oczywiste, że jako kobieta nie może zasiąść w sejmie. Poprzez swoją kampanię wyborczą zwróciła jednak uwagę na kwestię równouprawnienia kobiet.

Dzisiaj jej działanie nazwalibyśmy happeningiem politycznym.

Działalność społeczna i charytatywna

Maria Dulębianka swój czas poświęcała również na działalność na rzecz najbiedniejszych mieszkańców Lwowa:

- 1 Zakładała ochronki (przysiółki) dla bezdomnych dzieci,
- 2 Zakładała kuchnie wydające posiłki najbiedniejszym,
- 3 Założyła Klub Uliczników, w którym bezdomne dzieci mogły znaleźć opiekę.

Działalność społeczna i charytatywna

W styczniu 1919 r. Maria Dulębianka jako wystanniczka **Czerwonego Krzyża** wyruszyła w podróż w trudnych, zimowych warunkach, aby przeprowadzić inspekcję ukraińskich obozów jenieckich, gdzie przetrzymywani byli polscy żołnierze. Od chorych jeńców polskich zaraziła się tyfusem plamistym.

Maria Dulębianka zmarła na tyfus **7 marca 1919 r.** Jej pogrzeb był jedną z największych manifestacji żałobnych we Lwowie. Wzięło w nim udział wiele kobiet, w tym samotnych matek i dzieci ulicy, jej współpracownicy, przedstawiciele władz miasta, wielu Polaków i Ukraińców.

Na okolicznościowej pocztówce wydanej po jej śmierci napisano:

Artystka, malarka, gorąca patriotka, działaczka społeczna, propagatorka idei równouprawnienia kobiet, inicjatorka licznych instytucji narodowych i społecznych, orędowniczka ubogich, padła dnia 7 marca 1919 r. ofiarą zarazy, zwiedzając jako delegatka Czerwonego Krzyża ukraińskie obozy internowanych.

NA POSTERUNKU

TYGODNIK KOBIECY POŚWIĘCONY SPRAWOM SPOŁECZNYM,
EKONOMICZNYM, PEDAGOGICZNYM I ETYCZNYM
POD KIERUNKIEM LITERACKIM HELENY WITKOWSKIEJ.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: KRAKÓW, ALEJA SŁOWACKIEGO NR. 23. — CENA NUMERU 1 KOR. LUB 50 FEN.

SKŁAD GŁÓWNY NA KRÓLESTWO W WARSZAWIE, KSIĘGARNIA LUDOWA, ULICA WARECKA 14.

Nr. 4.

Kraków, w maju 1919 roku.

Rok III.

MARYA DULĘBIANKA

RZECZNICZKA ETYKI I RÓWNOŚCI OBYWATELSKIEJ.

Ofiarą państwowego obowiązku, stała się kobieta, kończąca się okresu naszych dzieł.

Różnorodność u-
zdolnień, subtelność i
głębia uczuć, prawos-
ci i szlachetność charakte-
ru Maryi Dulębianki,
śmiałość jej przekonań
i siła poczucia godno-
ści ludzkiej sprawiły,
iż Marya Dulębianka,
utalentowana malarka
i literatka, nie ześrodo-
kowała swej twórczej
mocy w żadnym z po-
siadanych talentów, a
więc i nie zdobyła roz-
głoszenia sławy artysty-
cznej, lecz stała się prze-
dewszystkiem gorącą i
śmiałą Działaczką-Pa-
tryotką, Rzeczniką o-
bywatelskiej równości
kobiet.

Współcześnie z Anną
Bilińską odbywając stu-
dyum w Paryżu, Dulębian-
ka należała tam do naj-
bardziej obcujących
sił polskich malarzy, a
wśród malarzy, obok z
Anną Bilińską były naj-
zdolniejszemi i łączą je
też serdeczna przyjaźń.

Z Paryża nadeszła
Dulębianka, w latach
osiemnastych, na wystawę Zachęty Sztuk
Pięknych w Warszawie swój pierwszy, większy
obraz historyczny: „Lokietek”.

W życiu Dulębianki wogóle przyjaźń stała się
czynnikiem wielkiej wagi. Enthusyastyczna bo-
wiem natura, jej idealizm, wielka inteligencja
i dobroć miały dużo pociągającego uroku, nie

tylko dla koleżanek pracy, nie tylko dla wielu
sere i zacnych charakterów, tęskniących do szer-

szych ideałów, którym
Ona oświecała ży-
cie, wciągając je w ko-
ło swych dążeń lub
prac; nie tylko dla je-
dnostek, którym im-
ponowała śmiałość Jej
poczynań i wyjątko-
we stanowisko, jakie
Marya Dulębianka
zdołała wobec po-
słów i polityków, ale
nawet i dla wielkiej
naszej Poetki Kono-
pickiej.

Poznanie się z Ko-
nopnicką wywarło na
Dulębiankę wpływ za-
sadniczy, ponieważ za-
wiązała się między nie-
mi jedna z tych wiel-
kich przyjaźni, które
stają się życia ostoją,
jego osłoda, dźwignią
wzajemnego doskona-
lenia się, bodźcem do
pracy obywatelskiej i
nawet dodatnim czyn-
nikiem dla rozwoju
społecznego.

Wprawdzie przyjaźń
z Pieśniarką silnie
przyczyniła się do za-
hamowania rozwoju
talentów Dulębianki i
Jej kariery artysty-
cznej i społecznej, bo przez długie lata podpo-
rządkowywała. Ona ich wymogi kuracji klima-
tycznej, której potrzebowało zdrowie Konopni-
ckiej i bez wahania przerywała swe prace, ile-
kroć zachodziła konieczność wyjazdu.

Dlatego to od lat przestaliśmy widywać obra-
zy Dulębianki na wystawach. Dlatego ustąpiła

Kiedy umierała Maria Dulębianka, w odrodzonym państwie polskim kobiety już od roku cieszyły się przyznanymi prawami wyborczymi (28 listopada 1918 r.). Niecałe dwa miesiące przed jej śmiercią Polki po raz pierwszy w historii kandydowały w wyborach do Parlamentu.

100

WYJĄTKOWYCH POLEK
-LECIE PRAW WYBORCZYCH

MARIA
DULĘBIANKA

100

TH ANNIVERSARY OF WOMEN'S SUFFRAGE
REMARKABLE POLISH WOMEN

i Instytut
Pileckiego

Fot. Andrzej Szyszewski/Flash News

W 2018 r. Instytut
Pileckiego uznał Marię
Dulębiankę za jedną ze
stu wyjątkowych Polek
na 100-lecie przyznania
praw wyborczych
kobietom.

Partnerzy programu:

GAZETA.PL KOBIETA

Dziękuję za uwagę!

Źródło tekstu i ilustracji: https://pl.wikipedia.org/wiki/Maria_Dulębianka
https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,osoby,641,osoba_maria_dulebianka.html

Anna Pruszyńska (PAP)

„100 lat temu zmarła Maria Dulębianka”

<https://dzieje.pl/aktualnosci/100-lat-temu-zmarla-maria-dulebianka>

100 lat temu, 7 marca 1919 roku, we Lwowie zmarła Maria Dulębianka, działaczka społeczna, pisarka, malarka.

Maria Dulębianka urodziła się 21 października 1861 roku w Krakowie, w ziemiańskiej rodzinie. Była córką Henryka Dulęby i Marii z Wyczółkowskich.

Uczęszczała na pensję pani Maliszewskiej oraz pobierała prywatne lekcje malarstwa u Jana Matejki w pracowni przy Krupniczej 3. Jej artystyczna edukacja miała charakter nieformalny – krakowska Akademia Sztuk Pięknych była dla niej niedostępna, ponieważ na uczelni artystyczne przyjmowano wyłącznie mężczyzn. W związku z tym podjęła studia na wiedeńskiej Kunstgewerbeschule oraz paryskiej Académie Julian. Była także uczennicą Wojciecha Gersona w Warszawie. Po studiach i podróży do Włoch i na Krym Dulębianka osiedliła się we Lwowie.

Prace artystki – przede wszystkim portrety i sceny rodzajowe – były wystawiane w Krakowie, Warszawie oraz Paryżu, gdzie otrzymała wyróżnienie na wystawie międzynarodowej w 1900 roku.

Jednocześnie Dulębianka zaangażowała się w działalność na rzecz równouprawnienia kobiet. W 1884 roku we Lwowie domagała się prawa do głosowania bez męskich pełnomocników. Rok później – dopuszczenia kobiet do krakowskiej Szkoły Sztuk Pięknych. W 1897 roku związała się z lwowskim ośrodkiem emancypacyjnym, walczyła o utworzenie gimnazjum żeńskiego we Lwowie. W 1889 roku w Warszawie poznała Marię Konopnicką, która stała się jej partnerką życiową i pod wpływem której jeszcze mocniej zaangażowała się w działalność feministyczną.

Publikowała teksty w feministycznym magazynie „Ster”. Występowała również publicznie, m.in. w 1901 roku w Zakopanem wygłosiła odczyt „Dlaczego ruch kobiecy rozwija się tak powoli?”, a rok później – odczyt na temat działalności artystycznej kobiet, który stał się inspiracją do tekstu „O twórczości kobiet” opublikowanego w 1903 roku w zbiorze „Głos kobiet w kwestii kobiecej”.

W 1908 roku Komitet Wyborczy Ludowców i Koło Oświatowe Postępowych Kobiet zaproponowały Dulębiance udział w spektakularnej akcji. Miała ona zostać kandydatką do Sejmu Galicyjskiego, a tym samym ikoną emancypacji. Kandydatura została jednak odrzucona z przyczyn formalnych (kobiety nie miały prawa wyborczego), ale Dulębianka wykorzystała kampanię wyborczą do nagłośnienia walki o prawo głosu dla kobiet.

W 1910 roku zamieszkała we Lwowie, gdzie założyła Związek Uprawnienia Kobiet, Wyborczy Komitet Kobiet do Rady Miejskiej, Komitet Obywatelskiej Pracy Kobiet oraz Ligę Mężczyzn dla Obrony Praw Kobiet. Redagowała również „Głos Kobiet” – dodatek do „Kurierza Lwowskiego”. Założyła kuchnie dla ubogich, ochronki dla dzieci i Klub Uliczników dla dzieci ulicy.

W listopadzie 1918 roku uczestniczyła w obronie Lwowa w trakcie wojny polsko-ukraińskiej i organizowała polską służbę sanitarną. Była wystanniczką Polskiego Czerwonego Krzyża i delegatką Tymczasowego Komitetu Rządowego. Podróżowała po ukraińskich obozach jenieckich, aby sprawdzić położenie internowanych żołnierzy polskich. Wówczas zaraziła się na tyfuszem plamistym.

W grudniu 1918 roku została wybrana Przewodniczącą Zarządu Ligi Kobiet.

Maria Dulębianka zmarła 7 marca 1919 roku we Lwowie. Została pochowana na Cmentarzu Łyczakowskim. Jej pogrzeb stał się manifestacją patriotyczną, ale też społeczną – w kondukcje żałobnym szły kobiety, również samotne matki, podopieczne schronisk i ochronek.